

FACTUM

Č T V R T L E T N Í K M U Z E A V Y S O Č I N Y J I H L A V A

Venkovské kostely

Další z řady archeologických výstav, kterou připravilo archeologické oddělení Muzea Vysočiny Jihlava, je instalována v přízemní výstavní místnosti v budově muzea, v domě č. 57/58 na Masarykově náměstí. Krátkodobá výstava mapuje výsledky archeologického bádání v Kraji Vysočina v uplynulých dvou letech se zaměřením na výzkumy venkovských kostelů „v srdci Vysočiny“, tedy především na Jihlavsku.

pokračování na str. 3

Den Země
v muzeu již
podesáté...6

Nové muzejní
expoziční rostou
před očima...7

EDITORIAL

Jaro jako ze žurnálu

Tak máme jaro. Den se prodlužuje sám od sebe (i bez taš-kařic s oficiálním posunem času), všechno roste a nabývá na síle i bez požehnání úřadů a člověku nezbyvá než žasnout, kde se bere ta neuvěřitelná síla, která to všechno pohání. Lidské sebevědomí postavené na faktu, kolik toho kolem sebe ovládáme, bere v porovnání s touto jarní mocí rychle za své. I s námi jaro cloumá, ať se nám to líbí nebo ne – když pomínu alergiky, je na první pohled patrné, jak se přestáváme choulit, zvedáme hlavu a vystavujeme tvář i tělo slunci, vlhému větru a májovým deštíkům.

Letošní jaro je úchvatné. Je plné slunce, teplých dní s chladnými rány a v posledním čase i zalévacích dešťů. Ale hlavně – trvá dlouho a je čas jej vychutnat. V posledních letech se jaro někam vytratilo – zimy obvykle rychlostí blesku vystřídalo parné léto a ne nadarmo se šířil mezi lidmi vtípek o tom, že jaro bylo včera.

A tak si užívám každý den jara roku 2014 a se sousedy jej chválíme. S vděčností hledím na pozvolna se rozvíjející květy ovocných stromů, na vyrašené osení, na kdejaký nový kvítek či nalévající se pupen i na tu trávu, která snad zešílela. A říkám si: „Ještě pár dní, ještě chvíli ať to tak zůstane...“

Ludmila Moržolová

Foto: Pavel Bezděčka - MVJ

ZVEME VÁS

Co chystá Mykologický klub Jihlava pro rok 2014

Foto: Jiří Burel

Muzeum Vysočiny Jihlava spolupracuje od roku 2010 s Mykologickým klubem Jihlava, který založilo pár nadšenců po velice dlouhé době, kdy skončila činnost prvního původního mykologického kroužku. Základním cílem klubu je podpora, šíření a popularizace mykologie především pořádáním různých setkání, přednášek, vycházek, výstav a jiných osvětových akcí, určených jak pro laickou, tak i odbornou veřejnost. Pro letošní rok, jako tradičně, je připravena řada akcí.

Začali jsme již 7. března prvním setkáním nazvaným „Bese-da s mykology“, na kterém jsme hodnotili minulý rok, seznámili se s akcemi pro rok 2014 a vyřídili různé organizační záležitosti. Součástí tohoto setkání byla krátká přednáška o aktuálně rostoucích houbách.

Pro následující měsíce tohoto roku jsou naplánovány čtyři přednášky (dvě jarní a dvě podzimní). První z nich, s názvem „Jedlé houby rostoucí ze dřeva“, proběhla v pátek 25. dubna 2014 v 17 hodin v přednáškové síni Muzea Vysočiny Jihlava, v budově č. 57/58 na Masarykově náměstí čp. 55. Termíny dalších přednášek a čtyř plánovaných vycházek do lesů v okolí Jihlavy teprve upřesníme. Mimo to chystáme již tradiční houbařskou poradnu. Jarní houbařská poradna bude probíhat během května a června, podzimní houbařská poradna během září a října, a to tradičně vždy v pondělí od 16 hodin v Muzeu Vysočiny Jihlava, v budově č. 57/58 na Masarykově náměstí. Nu a na dny 12.–14. září 2014 plánujeme velmi oblíbenou a v pořadí již pátou výstavu hub.

Všechny aktivity Mykologického klubu, tedy i termíny chystaných přednášek a vycházek, můžete sledovat na stránkách: <http://www.houbavysoociny.cz> a také na stránkách Muzea Vysočiny Jihlava: <http://muzeum.ji.cz>

Eva Charvátová

Muzejní a galerijní noc 2014

Z muzejní a galerijní noci 2013. Foto: Dana Oberreiterová - MVJ

Muzeum Vysočiny Jihlava společně s Oblastní galerií Vysočiny v Jihlavě pořádají 6. června 2014

Muzejní a galerijní noc 2014.

V expoziční budově jihlavského muzea začínáme v 17:00 komentovanou prohlídkou výstavy Venkovské kostely v srdci Vysočiny. S artefakty získanými výzkumy a s výsledky archeologického bádání v Kraji Vysočina v uplynulých dvou letech seznámí návštěvníky Mgr. David Zimola.

Pro malé i větší badatele budou připraveny hry, aktivity a archeologické „výzkumy“.

I další bod programu je určen dětem - autorská veršovaná interaktivní pohádková fraška

Hledá se princezna v podání agentury Kašpaři. Ze zámku se ztratí princezna a nastává čas pro pravé hrdiny – nalezneme je i mezi zdejšími rytíři?

Přímo na výstavě Gruzie, láska moje v prostorách muzejních arkád proběhne beseda s autorkou výstavy paní Olgou Žákovou, která přiblíží posluchačům tuto krásnou a divokou zemi.

V mázhausu se od 19:30 rozezní repertoár vokálně-instrumentálního souboru La Via

z Příbyslavi. Návštěvníci se mohou těšit na písně a tance z různých koutů Evropy od středověku po baroko.

Do muzejních arkád se vrátíme ve 20:00 na přednášku Patrika Kotrby Ze srdce Evropy do Santiaga

de Compostela aneb pěšky z České republiky až na západ Španělska. O zážitky ze čtyř roků na cestách, sedmi tisících kilometrů v nohách převážně po Španělsku, ale také po francouzském Azurovém pobřeží a italské Riviéře, se s posluchači podělí tento novodobý poutník.

Od 20:30 bude pokračovat přehlídka hudebních nástrojů a melodií tolik typických pro časy minulé aneb La Via trochu jinak v Kavárně Muzeum.

Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě přispívá k Muzejní a galerijní noci neméně zajímavým programem.

Lákavou nabídkou bude jistě i podvečerní či večerní návštěva vyhlídkové věže kostela sv. Jakuba Většího, Domu Gustava Mahlera s výstavou fotografií Zdeňka Chrapka s názvem Dirigenti a v případě příznivého počasí i pozorování noční oblohy velkými dalekohledy z brány Matky Boží, které zajišťuje Jihlavská astronomická společnost.

Muzejní a galerijní noc již tradičně v horní části Masarykova náměstí zakončí svou ohňovou show kombinující oheň, světlo, tanec, akrobacii a pyrotechnické efekty umělecká skupina Ad Infinitum.

A na závěr ještě upozornění – vstup do všech výše zmiňovaných objektů je zdarma!

Dana Oberreiterová

Venkovské kostely v srdci Vysočiny

Ve vitrínách a na panelech jsou prezentovány archeologické a stavebně historické výzkumy venkovských kostelů ve Vyskytné nad Jihlavou, Kostelci u Jihlavy, Rancířově, Vílanci, Staré Jihlavě na Jihlavsku a Heralticích a Rokytnici nad Rokytinou na Třebíčsku.

Kromě sakrální architektury návštěvník zhlédne i artefakty získané archeologickými výzkumy ve Velkém Meziříčí, Tasově, Moravských Budějovicích a Lhánicích.

Zahájení výstavy předcházela stejnojmenná přednáška, která proběhla 8. dubna. Další zajímavé informace se návštěvníci mohou

dozvědět v rámci muzejní noci 2014, kdy proběhne komentovaná prohlídka výstavy.

Výstava byla zahájena vernisáží ve čtvrtek 10. dubna 2014 v 17:00 a potrvá v jihlavském muzeu do 8. června 2014.

*David Zimola
Milan Vokáč*

Z vernisáže výstavy
Foto: Marek Krutiš - MVJ

Tichý dialog

Od středy 23. dubna nabízí Muzeum Vysočiny Jihlava svým návštěvníkům v prostorách Kavárny Muzeum prodejní výstavu obrazů Lenky Klofáčové Pavézkové s názvem Tichý dialog. Autorka v jihlavském muzeu nevystavuje poprvé. Při předchozí výstavě v roce 2012 se její obrazy setkaly u veřejnosti s vlídným přijetím, a proto již tehdy padl návrh připravit po nějakém čase výstavu další.

O letošní výstavě říká sama autorka:

„Tak jako jeden krok střídá druhý, line se jedna věta za druhou z mé mysli. Tiché věty beze slov reagující na okolí – přírodu a lidi kolem. Tyto věty se promítají do barevných skvrn kladečných na plátno, kde už ony samy spolu diskutují. Barva se stává silným nositelem významu. Buduje prostor a vyjadřuje emoce. Na pomoc jí přichází linie, která se místy snaží dát dialogu pevné hranice. Je to onen tichý dialog, který každodenně vedeme cestou do práce, na nákup, při toulkách krajinou... Krajina, téma léty již mnohokrát zpracované, láká k experimentování s technikou. Vnitřní souboj se odehrává při samotné práci s materiálem. Je to fáze zkoumání nových cest a hledání vlastních postupů. Vše je mírně stylizováno, barevně harmonizováno a oproštěno od všeho zdánlivě zbytečného a rušivého. Tichý dialog s krajinou působí jako lék.“

Výstava je připravena jako prodejní, případní zájemci si budou moci vybrané obrazy zakoupit. V Kavárně Muzeum výstava potrvá do 8. června.

Ludmila Moržolová

Přednáška „Kotrmelce vesmírné spolupráce“

Jihlavská astronomická společnost připravila ve spolupráci s Muzeem Vysočiny Jihlava přednášku předního českého popularizátora kosmonautiky Ing. Tomáše Příbyla pod názvem Kotrmelce vesmírné spolupráce.

Přednáška proběhla v sobotu 17. května v 18:00 v Malovaném sále Muzea Vysočiny Jihlava.

Spolupráce přináší v kosmonautice spoustu pozitivního. Ale každý chleba je o dvou kůrkách, protože spolupráci provází střety technické, názorové, sociální, kulturní... Přináší s sebou konflikty na palubách kosmických stanic, neplnění závazků, kulturní střety, rozdílné tradice při kosmických letech apod. O tom všem i o tom, jak se spolupráce v pilotovaných letech historicky vyvíjela, jak se rodila Mezinárodní kosmická

stanice a co bude dále ve světle nejnovějšího vývoje na Ukrajině, se účastníci poutavé přednášky dověděli řadu zajímavých a mnohdy netušených informací.

Miloš Podařil

Přírodou Srí Lanky

Během přednášky „Přírodou Srí Lanky“, která je připravena na 20. května od 17:00 v prostorách Malovaného sálu, navštívíme společně s manžely Bezděčkovými několik národních parků a rezervací Srí Lanky, potkáme stáda slonů, tlupy hulmanů posvátných a dalších druhů opic, v tichosti projdeme kolem rádo by mírumilovných krokodýlů a vodních buvolů, potěšíme

se celou plejádou exotických ptáků, zastavíme se ve sloním útulku i v želví záchrané stanici a celé putování ukončíme v Indickém oceánu s delfíny a modrými velrybami. Povídání o přírodě bude proloženo spoustou informací o možnostech cestování po ostrově, o bezpečnosti, jídle a životě na Srí Lance.

Pavel Bezděčka

Foto: Pavel Bezděčka - MVJ

UDĚLAU JSME

Den Země v Muzeu Vysočiny Jihlava

Foto: Dana Oberreiterová - MVJ

Již od roku 1970 USA a od roku 1990 všechny ostatní státy světa si každoročně připomínají 22. dubna Mezinárodní den Země (mezinárodní den životního prostředí).

Naše muzeum se k této celosvětové akci připojilo poprvé v roce 2004 a v letošním roce je to tedy deset let, co pro širokou veřejnost připravujeme nejrůznější akce zaměřené na ochranu přírody a životního prostředí.

Aktivity každoročně obměňujeme a doplňujeme představením nejrůznějších organizací zabývajících se ochranou zvířat a také přednáškami s přírodovědným zaměřením. Velkou oblibu si získal koutek s jednoduchými pokusy.

I pro letošní rok byla na 22. dubna připravena řada zajímavých aktivit, které doplnila od 10.00 hod. přednáška RNDr. Aleše Tomana „Za přírodou Namibie“. Do muzea v průběhu dne zavítalo téměř 500 návštěvníků, převážně školní mládeže.

Eva Charvátová

Muzejní knihovna v novém

Muzejní knihovna zahájila v roce 2013 proces zásadní rekonstrukce a modernizace. Samostatné místo knihovníka bylo zrušeno a knihovna byla organizačně podřízena propagačně-programovému oddělení. Knihovna byla následně uzavřena a po ukončení předávací inventarizace byla zahájena rekonstrukce prostor knihovny. Některé materiály byly přesunuty do depozitáře v Jihlavě – Heleníně. V prostorách původní knihovny kanceláře byl zřízen depozitární prostor pro ukládání tisku a novin. Původní studovna byla rovněž změněna v depozitář výhledově určený pro ukládání odborných periodik. Nová kancelář knihovny a zároveň studovna byla vytvořena v původním knihovním skladu v prvním patře budovy č. 55 s okny směrem na Masarykovo náměstí. Jednotlivé prostory byly vyklizeny, vyběleny a byly v nich postupně instalovány regály. Po dokončení přesunů a stabilizaci prostor bude v roce 2014 zahájena kompletní revize celého knihovního fondu. I přes technické práce a přesuny knihovna i nadále poskytuje své služby pro předchozí domluvě.

Ludmila Moržolová

Nově upravené prostory muzejní knihovny
Foto: Dana Oberreiterová - MVJ

Práce v nových expozicích nabraly na tempu

V současné době vrcholí v Muzeu Vysočiny Jihlava výstavba nových expozic.

Práce byly zahájeny administrativní přípravou a vypracováním projektové dokumentace už v r. 2012; v r. 2013 proběhly potřebné veřejné zakázky a začala faktická část budování expozic. Stavební práce, příprava mobiliáře, grafické a instalační práce budou dokončeny v červnu 2014; otevření expozic předpokládáme v září 2014.

Různě intenzivními obměnami projdou všechny muzejní expozice – u novějších dojde jen k částečné reinstalaci, jiné budou změněny zcela nebo vzniknou i expozice úplně nové. Nejrazantnější změnou projdou expozice věnované živé přírodě (původní expozice byly instalovány v 60. letech 20. století), nové budou expozice nejstarších a nejnovějších dějin regio-

nu. Zároveň s novými expozicemi bude pro návštěvníky připraven vícejazyčný audioprůvodce a nové propagační materiály.

Celkové výdaje na projekt jsou nyní stanoveny na více než 12,5 milionu korun. Financování je zajištěno v převážné míře z operačního programu ROP NUTS II Jihovýchod, mimořádnou dotací na r. 2014 na vznik expozic přispěl Kraj Vysočina.

Karel Malý

Foto: Dana Oberreiterová - MVJ

Muzeum Vysočiny Jihlava vstupuje do nové sezóny s novým jednotným vizuálním stylem

Jihlavské muzeum, které se dlouhodobě aktivně prezentuje veřejnosti, dosud jednotný vizuální styl nemělo. Pro grafickou prezentaci se dle potřeby užívalo pouze logo.

V souvislosti s tvorbou jednotného vizuálního stylu muzeum oslovilo vedení Střední umělecké školy grafické v Jihlavě a vyzvalo jej ke spolupráci. Rozhodli jsme se jít podobnou cestou, jakou se před časem vydala jihlavská nemocnice – neoslovovat profesionální grafická studia, ale využít pohled začínajících tvůrců v oblasti propagace.

Vytvoření jednotného vizuálního stylu bylo zadáno jako téma klauzurní práce pro maturitní ročník již na podzim 2012. Vyhodnocení prací probíhalo na jaře 2013 jak ze strany odborníků, tak i pracovníků muzea. Jako nejlepší práce byl vybrán návrh studenta Romana Petráška. Poté, co vedení školy udělilo souhlas s užitím práce, došlo k dalším jednáním s autorem, která vedla k dílčím úpravám v původním návrhu dle požadavků muzea.

Jednotný vizuální styl byl ve své finální podobě schválen v únoru 2014.

Součástí je nové logo muzea v textové i beztextové variantě, jeho barevnost a s tím související fonty písma. Od začátku dubna se změny projevily na všech nově tvořených propagačních materiálech – na pozvánkách, plakátech, letáčích, měsíčních programech

a také na webových stránkách muzea. Od května se změny projeví v oficiální komunikaci – změna hlavičkového papíru, příp. úpravy potisku obálek apod. Postupně budou zaměstnanci vybaveni novými vizitkami a jmenovkami, budou obnovovány informační a vývěsní tabule, potisk firemních vozidel a v souvislosti s dokončením přesunů v muzeu a s instalací nových expozic budou jednotlivé budovy vybaveny novým orientačním systémem. Jednotný vizuální styl se objeví i na nově pořizovaných propagačních materiálech.

Věříme, že ucelený systém prezentace jihlavského muzea bude instituci ku prospěchu a že stylizovaná iniciála „m“ v podobě pečeti se v krátké době stane jednoznačně identifikujícím a snadno rozlišitelným symbolem, se kterým si odborná i laická veřejnost bude spojovat jen pozitivní zkušenosti a příjemné zážitky.

Ludmila Moržolová

BÁDÁME...

Za přírodou do podzemí

Jeskyně, štoly, bunkry, hluboké sklepy a podobná temná studená místa v podzemí se běžnému návštěvníkovi mohou jevit velmi nehostinná. Ve skutečnosti jsou však plná života. Z nadzemí sem často prorůstají kořeny stromů, na starých výdřevách rostou houby a plísňe, v nejnepřístupnějších místech zimují netopýři. Těchto přírodnin si všimne i nezkušený pozorovatel. Ten zkušenější si všimne i nenápadných mūr a pídálek sedících na stěnách, pavouků a jejich sítí, nohatých sekáčů, rychle běžajících stonožek, pomalých malých brouků, rozličných much a mušek včetně velkých komářích samiček. Fauna těchto prostor je překvapivě bohatá a vzhledem k podmínkám prostředí velmi specifická. Na našem území sice nežijí žádné striktně jeskynní druhy typické ztrátou pigmentu a očí. Zato zde žije dostatek druhů jeskynní (a tomu podobné) prostředí alespoň v jisté fázi svého života vyhledávající. Řada v noci aktivujících druhů vyhledává podzemní prostory jako denní úkryt, jiné druhy se sem stahují k bezpečnému zimování. Zase jiné druhy střídají okraje podzemních prostor a okolní přírodu podle počasí a venkovní vlhkosti. Je-li sucho, stahují se do okrajů podzemí, je-li vlhko, podzemí opouštějí. Nejvíce života se proto soustředí blízko vstupů do podzemních prostor a v jejich hloubce pak v okolí větracích šachet a jiných průduchů. Druhy zde nalézané patří často mezi vzácnosti naší fauny s dosud málo prozkoumanou biologii. Jiné druhy jsou sice běžnější, ale vzhledem k jejich skrytému způsobu života nemáme dostatek informací o jejich rozšíření na

našem území. K takovým druhům patří třeba pavouk známý jako meta temnostní (*Meta menardi*) – viz fotografie.

Při dobrém osvětlení jej v podzemí nemůžete přehlédnout. Tělo samiček dosahuje délky až 15 mm, spolu s roztaženými nohama je to tedy dosti velký pavouk. Navíc je překvapivě pestře zbarvený – hlavohruď je hnědá s černou kresbou, lesklý zadeček je světle zbarvený s tmavými skvrnami a kresbou. Nohy (zejména první dva páry) jsou dlouhé a světle hnědé s tmavými proužky.

Pod stropem podzemních prostor napínají řídké pavučiny, do nichž loví drobný hmyz, ale i stonožky, sekáče a další bezobratlé. Charakteristickým znakem přítomnosti těchto pavouků jsou nepřehlédnutelné až dva centimetry velké, bílé, kulovité až hruškovité kokony, zavěšené na stropech prostor

(na fotografii). Kokon, který samička hlídá a chrání až do vyhlíhnutí mládat, obsahuje až čtyři stovky vajíček. Na vhodných místech můžeme pozorovat i desítky kokonů a hlídajících samiček.

Na území Českomoravské vrchoviny byly donedávna zaznamenány pouze tři lokality výskytu tohoto chladnomilného pavouka. Pracovníci přírodovědného oddělení však, díky spolupráci s členy Cunicunulus (jihlavské základní organizace České speleologické společnosti), v průběhu posledních dvou let doplnili do databáze výskytu tohoto druhu nejméně dvě desítky dalších lokalit. Zdárná spolupráce s jihlavskými jeskyňáři se utěšeně rozrůstá a jistě přispěje k rozšíření poznatků o podzemní fauně našeho regionu.

Pavel Bezděčka

PUBLIKUJEME

Publikační činnost pracovníků Muzea Vysočiny Jihlava v roce 2013

Publikační činnost pracovníků Muzea Vysočiny Jihlava v roce 2013

Bezděčka P. 2013: Jihlava – nová lokalita introdukovaného pavouka *Uloborus plumipes* Lucas, 1846 (Arachnida: Araneae) v České republice. Jihlava – new location of introduced spider *Uloborus plumipes* Lucas, 1846 (Arachnida: Araneae) in the Czech Republic. – *Acta Rerum Naturalium*, 15: 105–106.

Bezděčka P. 2013: Sekáči. – in p. 297: Karpaš R. Jizerské hory – o rašeliníštích, květeně a zvířeně. – Nakladatelství RK, Liberec, 440 pp.

Bezděčka P. 2013: Jak vznikají dermoplastické preparáty. – *Museum Factum*, 2: 10.

Bezděčka P. 2013: Tajemství hálek. – *Přibyslavský čtvrtletník*, 2–3: 30–32.

Bezděčka P. 2013: Sítě křižáků – fenomén podzimu. – *Přibyslavský čtvrtletník*, 2–3: 33–34.

Bezděčka P. 2013: Tajemství hálek 2. – *Přibyslavský čtvrtletník*, 4: 34–35.

Bezděčka P. 2013: Editorial. – *Museum Factum*, 1: 2.

Bezděčka P. 2013: Mezinárodní výstava – Všichni jsme stvořeni z lásky. – *Museum Factum*, 1: 5.

Bezděčka P. 2013: Výstava *Photographia Natura* 2012 zapůjčena do Horácké galerie. – *Museum Factum*, 1: 11.

Bezděčka P. 2013: Skončila velká umělecká výstava. – *Museum Factum*, 2: 7.

Bezděčka P. 2013: Editorial. – *Museum Factum*, 3: 2.

Bezděčka P. 2013: *Photographia Natura* 2013. – *Museum Factum*, 1: 3.

Bezděčka P. 2013: Bývalá tvrz v Železných Horkách. – *Přibyslavský čtvrtletník*, 1: 20–21.

Bezděčka P. 2013: Bedřich Piskač – zmarněný talent z České Bělé. – *Přibyslavský čtvrtletník*, 1: 16–19.

Bezděčka P. 2013: Prosinec. – *Přibyslavský čtvrtletník*, 4: 11–12.

Bezděčka P. 2013: Ježíšek, děda Mráz a ti další. – *Přibyslavský čtvrtletník*, 4: 13–15.

Bezděčka P. 2013: Sněhuláci a jejich historie. – *Přibyslavský čtvrtletník*, 4: 26–27.

Bezděčka P. 2013: Vánoční stromy, stromečky a chvojky. – *Přibyslavský čtvrtletník*, 4: 28–30.

Bezděčka P. 2013: *Photographia Natura* 2013. – *Museum Factum*, 3: 3.

Bezděčka P. 2013: O prázdninách a dovolených. – *Museum Factum*, 2: 2.

Bezděčka P. & Maštera L. 2013: 90 let amatérské fotografie v Jihlavě. – *Museum Factum*, 4: 2.

Bezděčka P. 2013: S fotoaparátem za humny. – *Museum Factum*, 4: 3.

Bezděčka P. 2013: Z muzejní kavárny i odjinud. – *Museum Factum*, 4: 3.

Bezděčka P. 2013: Ohlédnutí za soutěží a výstavou *Photographia Natura* 2013. – *Museum Factum*, 4: 6.

Bezděčka P. 2013: Deset let *Photographia Natura*. – *Museum Factum*, 4: 7.

Bezděčka P. 2013: Muzejní slovník – 8. část. – *Museum Factum*, 4: 8.

Vonička P. & Bezděčka P. 2013: Žahadloví blanokřídlí (*Aculeata*). – in pp. 334–339. Karpaš R. Jizerské hory – o rašeliníštích, květeně a zvířeně. – Nakladatelství RK, Liberec, 440 pp.

Bezděčka P. & Bezděčková K. 2013: Sekáči Pobečví. – Pp. 109–110. In: Kolektiv autorů. Příroda Pobečví. ČSOP Lipník nad Bečvou, 178 pp.

Bezděčka P. & Bezděčková K. 2013: Mravenci Pobečví. – Pp. 139–140. In: Kolektiv autorů. Příroda Pobečví. ČSOP Lipník nad Bečvou, 178 pp.

Bezděčka P. & Bezděčková K. 2013: Zajímavé a atypické nálezy našich mravenců (Hymenoptera: Formicidae). – Konference „Blanokřídlí v českých zemích a na Slovensku 9. setkání“ 13.–16.6.2013 Chříbská.

Bezděčka P., Juříčka J. & Zimola D. 2013: Prezentace výsledků našich výzkumů. – *Museum Factum* 2: 9.

Bezděčka P. & Tětal I. 2013: *Cardiocondyla elegans* Emery, 1869 (Hymenoptera: Formicidae) – nový mravenec pro Slovensko. – *Folia Faunistica Slovaca*, 18 (3): 339–342.

- Bezděčková K. 2013: Hmyzožravci na Přibyslavsku. – Přibyslavský čtvrtletník, 1: 34–35.
- Bezděčková K. 2013: Jezevec lesní. – Přibyslavský čtvrtletník, 2–3: 35.
- Bezděčková K. 2013: PP Peperek. – Přibyslavský čtvrtletník, 2–3: 36–37.
- Bezděčková K. 2013: Návštěvníci krmítek. – Přibyslavský čtvrtletník, 4: 36–39.
- Bezděčková K. 2013: Skorec vodní. – Přibyslavský čtvrtletník, 2–3: 40–41.
- Bezděčková K. 2013: Jiné rozměry vnímání. – Museum Factum, 1: 2.
- Bezděčková K. 2013: Prezentace odborných výsledků PVO. – Museum Factum, 1: 9.
- Bezděčková K. 2013: Top exponát – prase divoké (*Sus scrofa*). – Museum Factum, 2: 10.
- Bezděčková K. 2013: Přírodovědné oddělení jihlavského muzea oslavilo 60 let. – Museum Factum, 2: 11.
- Bezděčková K. 2013: Výstava Společenský život hmyzu. – Museum Factum, 3: 1, 4.
- Bezděčková K. 2013: Báječní Peruáci. – Museum Factum, 4: 3.
- Bezděčková K. & Bezděčka P. 2013: Mravenci (Hymenoptera: Formicidae) evropsky významných lokalit Rybníky u Rudolce a Znětínské rybníky (Kraj Vysočina). Ants of Sites of Community Importance rybníky u Rudolce and Znětínské rybníky (district of Kraj Vysočina, Czech Republic). – Acta Rerum Naturalium, 15: 97–101.
- Bezděčková K. & Bezděčka P. 2013: Čtyřicet let od úmrtí Jana Bechyně. Forty years after death of Jan Bechyně. – Acta Rerum Naturalium, 15: 104.
- Bezděčková K. & Bezděčka P. 2013: Mravenci Přibyslavi a okolí 16 – Mravenci rodu *Leptothorax*. – Přibyslavský čtvrtletník 1: 32–33.
- Bezděčková K. & Bezděčka P. 2013: Před čtyřiceti lety zemřel Jan Bechyně. – Přibyslavský čtvrtletník, 1: 24–25.
- Bezděčková K. & Bezděčka P. 2013: Mravenci Přibyslavi a okolí – 17. část: *Lasius emarginatus*. – Přibyslavský čtvrtletník, 2–3: 29.
- Bezděčková K. & Bezděčka P. 2013: Mravenci Přibyslavi a okolí – 18. část: Přehled mravenců Přibyslavska. – Přibyslavský čtvrtletník, 4: 31–34.
- Bezděčková K. & Bezděčka P. 2013: Myrmekocenózy slatiných biotopů na Českomoravské vrchovině. – Konference „Blanokřídli v českých zemích a na Slovensku 9. setkání“ 13.–16.6.2013 Chřibská.
- Bezděčková K. & Malý K. 2013: Přírodovědné oddělení Muzea Vysočiny Jihlava – 60 let existence. – Acta Rerum Naturalium, 15: 102–103.
- Holuša J., Dvořák L., Holý K., Bezděčka P. & Bezděčková K. 2013: Blanokřídli (Hymenoptera). – Pp. 285–293. In: Roháček J., Ševčík J. & Vlk R.: Příroda Slezska. Slezské zemské Muzeum Opava, 480 pp.
- Gonda R. & Koenitz B. 2013: Nález papírových zlomků při rekonstrukci budovy Základní umělecké školy v Jihlavě. – Vlastivědný sborník Vysočiny, 18: 93–108.
- Gonda R. 2013: Zpráva o workshopu „Chudinství a chudoba jako sociálně historický fenomén: ambivalence dobových perspektiv, individuální a kolektivní strategie chudých a instrumentální řešení“. – Vlastivědný sborník Vysočiny, 18: 142–144.
- Gonda R., Holub I., Vařejčková E. & Kalina J. 2013: Pivovarská naučná stezka. – Statutární město Jihlava, 16 pp.
- Gonda R. 2013: Bezejmenné hroby na jihlavském židovském hřbitově osazeny cedulkami. – Museum Factum, 4: 4.
- Gonda R. 2013: Informační tabule u památníku bitvy u Štoků. – Museum Factum, 4: 5.
- Gonda R. 2013: Hračky ze staré půdy. – Museum Factum, 3: 2.
- Grycová-Benešová H. 2013: Muzeum v Telči v roce 2013. – Museum Factum, 1: 5.
- Grycová-Benešová H. 2013: Na schodech III. Jaroslav Kouba a Lidové divadlo v Telči. – Museum Factum, 2: 5.
- Havlíček J. 2013: Neživé poklady Země. – Museum Factum, 3: 4.
- Charvátová E. 2013: Romantická zastavení. – Museum Factum, 1: 1.
- Juříčka J. 2013: Herbářová položka švihlíku krutiklasu. – Museum Factum, 3: 9.
- Juříčka J. 2013: Jak se dělá herbářová položka. – Museum Factum, 3: 11.
- Juříčka J., Juříčková K., Kubešová S. & Novotný I. 2013: Vegetace a flóra PR Pod Kamenným vrchem v CHKO Žďárské vrchy. Vegetation and flora of the Pod Kamenným vrchem nature monument in the Žďárské vrchy Protected landscape Area. – Acta Rerum Naturalium, 14: 1–20.
- Kos M. 2013: Konzervace historických vězních hodin ze sbírek Muzea Vysočiny Jihlava. – Museum Factum, 1: 10.
- Kotenová I. 2013: Unikátní dechové nástroje. – Museum Factum, 2: 12.
- Krutiš M. 2013: Chléb & víno – Dolnorakouská zemská výstava 2013. – Museum Factum, 3: 8.
- Lajtkeřová P. 2013: Z konzervátorské dílny – džbán. – Museum Factum, 4: 8.
- Malý K. 2013: Vivianit ze sedimentů staroměstského rybníka v Telči. Vivianite from sediments of Staroměstský pond (Telč, Czech Republic). – Acta Rerum Naturalium, 15: 103–104.
- Malý K. 2013: Editorial. – Museum Factum, 4: 2.
- Malý K. 2013: Muzeum uspělo s projektovou žádostí. – Museum Factum, 1: 10.
- Malý K. 2013: Sborník příspěvků z konference Stříbrná Jihlava 2010. – Museum Factum, 1: 11.
- Malý K. 2013: Depozitář v Heleníně. – Museum Factum, 2: 6.
- Malý K. 2013: Nové muzejní expozice v Jihlavě. – Museum Factum, 2: 7.
- Malý K. 2013: Depozitáře v Heleníně. – Museum Factum, 3: 5.
- Malý K. & Gonda R. 2013: Muzeum Vysočiny Jihlava napomáhá vědeckým úspěchům středoškoláků. – Museum Factum, 3: 7–8.
- Janičková K., Dolníček Z. & Malý K. 2013: Fázové složení strusek po tavbě stříbrných rud na Havlíčkovodsku. – Geologický výzkum Moravy a Slezska, Brno, 186–189.
- Kapusta J., Dolníček Z. & Malý K. 2013: Fázové složení středověkých strusek po tavbě Pb-Ag rud z hutnického areálu Plandry u Jihlavy. – Geologický výzkum Moravy a Slezska, Brno, 190–194.
- Matulová M. 2013: Změna otevírací doby v muzeu. – Naše město, březen 2013: 7.
- Matulová M. 2013: Navštívíme Peru a zapátráme po svých kořenech. – Naše město, květen 2013: 25.
- Matulová M. 2013: Výstava paličkované krajky. – Naše město, červen 2013: 10.
- Matulová M. 2013: Soudobá paličkovaná krajka. – Naše město, červenec – srpen 2013: 11.
- Matulová M. 2013: Muzeum Vysočiny. – Naše město, červenec – srpen 2013: 10.
- Matulová M. 2013: Září v muzeu. – Naše město, září 2013: 6.
- Matulová M. 2013: Doteky andělů. – Naše město, prosinec 2013: 8.
- Matulová M. 2013: V Třešti se těšíme na návštěvníky již od května. – Museum Factum, 1: 4.
- Matulová M. 2013: Třeštské muzejní pátky. – Museum Factum, 4: 6.
- Matulová M. 2013: Soudobá paličkovaná krajka. – Museum Factum, 2: 5.
- Matulová M. 2013: Doteky andělů. – Museum Factum, 3: 3.
- Matulová M. 2013: Z muzejních depozitářů. – Museum Factum, 3: 8.
- Morkus J. & Matulová M. 2013: Osudy muzejních sbírek. – Vlastivědný sborník Třeště a okolí, 3–9.

Moržolová L. 2013: Nové propagační materiály jihlavského muzea. – Museum Factum, 1: 12.
 Moržolová L. 2013: A na konec... – Museum Factum, 1: 13.
 Moržolová L. 2013: Tradiční zájmové výstavy. – Museum Factum 2: 3.
 Moržolová L. 2013: Kde Vysočina nabírá dech... – Museum Factum 2: 3.
 Moržolová L. 2013: Spolupráce muzea a škol pokračuje stále na vysoké úrovni. – Museum Factum, 2: 8.
 Moržolová L. 2013: A na konec... – Museum Factum, 2: 13.
 Moržolová L. 2013: Studentská odborná konference Vysočina 2013: Příroda a společnost. – Museum Factum, 3: 5.
 Moržolová L. 2013: A na konec... – Museum Factum, 3: 13.
 Nováková D. 2013: Výstava betlémů z jihlavského muzea ve Vlastivědném muzeu Jesenicka. – Museum Factum, 4: 5.
 Nováková D. 2013: Záchranný výzkum lidové architektury v okrese Jihlava. – Museum Factum, 4: 10–11.
 Nováková D. 2013: Prezentace masopustního veselí. – Museum Factum, 1: 9.
 Oberreiterová D. 2013: Muzejní a galerijní noc 2013. – Museum Factum, 1: 3.
 Oberreiterová D. 2013: Kdo se dívá do trávy. – Museum Factum, 2: 2.
 Oberreiterová D. 2013: Výstava Krojované panenky. – Museum Factum, 2: 4.

Oberreiterová D. 2013: O Muzejní a galerijní noci 2013. – Museum Factum, 2: 6.
 Vaníček K. & Vaníčková Z. 2013: Ohlédnutí za prázdninami 2013 na hradě Roštejn. – Museum Factum, 3: 7.
 Vaníčková Z. 2013: Pracovna polesného na hradě Roštejn, nová expozice. – Bohemica Silva – Český les, časopis o lese, dřevu a zvěři, 9–10: 10.
 Vaníčková Z. 2013: Na co se mohou návštěvníci hradu Roštejn letos těšit. – Museum Factum, 1: 3–4.
 Vaníčková Z. 2013: Fresky v botanickém sále na hradě Roštejn. – Museum Factum, 3: 12–13.
 Vaníčková Z. & Vaníček K. 2013: A přece jsou vidět! – Museum Factum, 4: 11.
 Zimola D. 2013: Zlaté dukáty. – Museum Factum, 1: 6.
 Zimola D. 2013: Středověké hrncířské pece. – Museum Factum, 4: 9.
 Zimola D. 2013: Mince v archeologii. – Museum Factum, 1: 12–13.
 Zimola D. 2013: Archeologie na hranicích mezi Čechami, Moravou a Rakouskem. – Museum Factum, 2: 1, 3.
 Zimola D. 2013: Mezinárodní konference Stříbrná Jihlava 2013. – Museum Factum, 3: 10.

V tomto přehledu jsou uvedeny pouze práce, které již byly publikovány s vročením 2013, výjimečně 2012. Práce probíhající dosud redakčním řízením, tedy tzv. „v tisku“, zde uvedeny nejsou.

Pavel Bezděčka

VZHŮRU NA KOPEC...

30. duben je dnem pálení ohňů a s ním i čarodějnic. Lidé se schází a pod oficiální hlavičkou či zcela soukromě se oddávají zábavám kolem plamenů. Pálení čarodějnic je tradice stará, prastará. Dle odborníků snad pochází z doby předkřesťanské a zřejmě se zrodila mezi pastevci. Lidé té doby vnímali běh času jinak než my – rok dělili na období teplé a studené a jarní čas byl pro ně extrémně důležitý. Stáda se vyháněla na pastvu a pro lidi i zvířata to bývalo kritické období - kdo byl po dlouhé zimě slabší, měl také zákonitě nižší šanci na přežití.

Oheň býval po celé generace vnímán jako očistný proces – co zlé či zkažené je, to v něm zmizí. Proto lidé pálili ohně, aby omezili vliv a moc zlých sil okolo sebe. Kolem ohňů se tančilo, přes oheň se skákalo, vyhazovaly se do výšky různé zapálené předměty (třeba košťata) a dodržovala se řada jiných rituálů. Čarodějnice jako bájně postavy přinášející a způsobující zlo, mívaly v tento čas hody – lidé věřili, že se scházejí, svoji moc posilují a pak se rozlétávají a šíří neštěstí, kde se dá. Proto se také na ohních pálily symbolické čarodějnice.

Pálení čarodějnic se v pozdějším historickém období stalo krutou realitou, když fanatici různého ražení za různým účelem zatýkali, věznili, týrali a upalovali lidi jim nepohodlné, mnohdy svobodomyšlné a výjimečné.

V období po 2 světové válce se u nás snažila vládnoucí strana a vláda původní tradice potlačit pořádáním lampiónových průvodů a pálení tzv. vater míru. Lidé se zmíněných atrakcí účastnili, někteří proto, že museli, jiní proto, že zábavy nebylo mnoho. Dospěli si čas od času představovali, jaké by to bylo, kdyby bylo možné na takovou vatru míru nějakou „vládnoucí čarodějnicí“ posadit, a horko od ohňů hojně zapíjeli pivem i něčím ostřejším. Děti se mezi sebou strkaly, aby si mohly opéci buřta, a vzájemně si podpalovaly lampióny...

Setkávání u ohňů přečkalo až do dneška. A možná by nebylo od věci využít těchto dnů, kdy končí zima a začíná nový přirozený cyklus života, a nezůstat jen u opékání masa a popíjení, ale zazpívat si, zatančit si, skočit si přes oheň (pozor, ať vám nechytanou trenky – fyzická kondice moderního člověka není žádný zázrak) a při pohledu do plamenů si udělat i trochu pořádek v duši – vymést z ní špínu a různé nekalosti a připravit se tak na 1. květen na pořádnou „líbačku“ pod rozkvetlou třešní...

30. duben pořád zůstává dnem plným kouzel a pro mne osobně ještě mnohem víc – právě v tento den se mi totiž narodil syn, můj dobrý čaroděj ze země Oz...

Ludmila Moržolová

MUZEUM VYSOČINY JIHLAVA

27. 3. – 25. 5. Milan Slavinger: S fotoaparátom za humny aneb od krajiny po detail

fotografie převážně s přírodní tematikou z nejbližšího okolí
autorova bydliště (Dolní Cerekev)

11. 4. – 8. 6. 2014 Venkovské kostely v srdci Vysočiny

výstava mapující archeologický výzkum v Kraji Vysočina z let
2012-2013 prezentuje i výsledky archeologických a stavebně
historických průzkumů venkovských kostelů na Jihlavsku
a Žďársku

30. 4. – 8. 6. 2014 Tak to viděli...

fotografie z výstav a akcí Muzea Vysočiny Jihlava za rok 2013
připravené ve spolupráci se studenty Střední umělecké školy
grafické

29. 5. – 27. 7. 2014 Gruzie, láska moje

výběr fotografií z cest po krásné a divoké zemi, viděné očima
Olgy a Františka Žákových v letech 2007-2011

KAVÁRNA MUZEUM

23. 4. – 8. 6. 2014 Tichý dialog

prodejná výstava obrazů převážně z krajinou tematikou
Lenky Klofáčové Pavézkové

PŘEDNÁŠKY A JINÉ AKCE

17. 5. Kotrmelce vesmírné spolupráce

přednáší Ing. Tomáš Příbyl
začátek 18:00

20. 5. Přírodou Srí Lanky

přednáší Pavel a Klárka Bezděčkovi
začátek 17:00

od 5. 5. Jarní mykologická poradna

každé pondělí v předšálí Muzea Vysočiny Jihlava
16:00-17:00

6. 6. Muzejní a galerijní noc 2014 aneb do muzea v netradiční čas

derniéra výstavy Kostely v srdci Vysočiny, přednášky archeo-
logické a cestovatelské, překvapení pro děti, vystoupení při-
byslavské skupiny La Via a závěrečná ohňová show
Ad Infinitum začátek 17:00

MUZEUM VYSOČINY JIHLAVA, POBOČKA TELČ

1. 5. – 30. 6. 2014 Archeologický výzkum Staroměstského rybníka v Telči

výstava prezentuje výsledky archeologického výzkumu
v lokalitě Staroměstský rybník v letech 2009-2011

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA!